

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.1.1. Σχολικό Βιβλίο σελ. 84, Η οργάνωση των κομμάτων... ενεργού πληθυσμού.

(Μπορεί να αναφερθεί ότι η βάση των κομμάτων εξακολουθούσε να μην έχει τυπική οργάνωση, σελ 82)

A.1.2. Σχολικό Βιβλίο σελ. 218-219, Λίγους μήνες μετά την ανάληψη...ένοπλα τμήματα.

A.2.1.

α. Σχολικό Βιβλίο σελ 54, Μέθοδος διακανονισμού που επικράτησε προοδευτικά στο εξωτερικό εμπόριο κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης του 1929-1932. Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν...είχε και θετικά στοιχεία.

β. Σχολικό Βιβλίο σελ 89, Γενικό σύνθημα των ανεξάρτητων υποψηφίων που συμμετείχαν στις εκλογές της 8^{ης} Αυγούστου 1910. Ανάλογα με την περιοχή...παροχή γης στους ακτήμονες. Και σελ. 92 Την <<Ανόρθωση>> υποστήριζαν και οι εκπρόσωποι του Εθνικού Κόμματος του Κ. Μαυρομιχάλη που κατά την εκτίμησή τους δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν οι Βενιζελικοί.

γ. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 215, Είναι η τελική συμφωνία με την οποία τερματιζόταν το κίνημα του Θερίσου. Υπογράφηκε από τον Ελ. Βενιζέλο...ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

A.2.2.

1. Σωστό
2. Λάθος
3. Λάθος
4. Λάθος
5. Λάθος

B.1. Από το 1910 που αναλαμβάνει την πρωθυπουργία της Ελλάδας ο Ελ. Βενιζέλος αρχίζει να διαμορφώνεται η οικονομική αντίληψη του «βενιζελισμού» που συνδέθηκε άρρηκτα και με την πολιτική που ακολούθησε η χώρα κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Είναι δύσκολο να ορίσουμε με λίγα λόγια ακριβώς το «βενιζελισμό», στον οικονομικό όμως τομέα φαίνεται ότι ο βενιζελισμός θεωρούσε το ελληνικό κράτος ως μοχλό έκφρασης και ανάπτυξης του ελληνισμού. Το ελληνικό κράτος, δηλαδή, έπρεπε να επιδιώξει την ενσωμάτωση του εκτός των συνόρων ελληνισμού και, με ενιαία εθνική και κρατική υπόσταση, να διεκδικήσει τη θέση του στον σύγχρονο τότε κόσμο. Αυτό προϋπέθετε όχι μόνο θεσμικό εκσυγχρονισμό, που θα καθιστούσε το κράτος αποτελεσματικό και αξιόπιστο, αλλά και γενικότερη προσήλωση στην ιδέα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους.

Ο Βενιζέλος δεν ήταν μόνος στη διαδικασία διαμόρφωσης και υλοποίησης των νέων επιλογών. Συσπείρωσε γύρω του μια δραστήρια αστική τάξη που εξακολουθούσε ακόμα να πλουτίζει σε όλη τη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου και που φιλοδοξούσε να κυριαρχήσει και πολιτικά στο χώρο όπου άπλωνε τις οικονομικές της δραστηριότητες. Κατά την περίοδο αυτή, υπήρχε ακόμα ισχυρή ελληνική οικονομική παρουσία στα λιμάνια της νότιας Ρωσίας, στη

λεκάνη του Δούναβη και το εσωτερικό της Ρουμανίας, στον Πόντο και τα Μικρασιατικά παράλια, στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη, την Αίγυπτο, το Σουδάν, την Αλεξάνδρεια. Όλος αυτός ο πλούτος μπορούσε να διασφαλιστεί μόνο μέσα από τη δημιουργία ενός ισχυρού εθνικού κέντρου, μιας περιφερειακής δύναμης ικανής να παρεμβαίνει και να προστατεύει τα συμφέροντα των πολιτών της. Επρόκειτο για ένα αίτημα αρκετά κρίσιμο, σε μια εποχή κατά την οποία πολλά εθνικιστικά κινήματα έκαναν αισθητή την παρουσία τους. Για τους λόγους αυτούς η Μεγάλη Ιδέα και οι προϋποθέσεις της-ο εκσυγχρονισμός του κράτους-απέτελεσαν ισχυρά ιδεολογικά, πολιτικά και οικονομικά ερείσματα για τη διεκδίκηση της Μεγάλης Ιδέας με πιθανότητες επιτυχίας. Ο Μαυρογορδάτος συμπληρώνει ότι τουλάχιστον κατά την πρώτη φάση του, την ηρωική (1910-1920), ο βενιζελισμός συνδύασε τον αστικό με τον εθνικιστικό εκσυγχρονισμό. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική ανάπτυξη της χώρας δημιούργησε προσδοκίες για την προώθηση της Μεγάλης Ιδέας που κατά καιρούς επανερχόταν στο προσκήνιο των συζητήσεων από το 1830 και μετά.

Έτσι, προκύπτει ότι η οικονομική αντίληψη του βενιζελισμού συνδέθηκε άμεσα με τις εθνικές (και εδαφικές) διεκδικήσεις της Ελλάδας. Η συμμετοχή της Ελλάδας στους Βαλκανικούς Πολέμους την περίοδο 1912-1913 και η έξοδος της χώρας στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1917 φανερώνουν τη δυναμική της αντίληψης του βενιζελισμού που κυρίως υποστηρίζεται από την αστική τάξη, η οποία σύμφωνα με τον Τσουκαλά είναι η πρώτη φορά που αναμειγνύεται σε εθνικού τύπου θέματα προκειμένου να διασφαλίσει αλλά και να επεκτείνει τις οικονομικές της δραστηριότητες στις νέες περιοχές που φιλοδοξούσε να προσαρτήσει στην επικράτειά της η Ελλάδα («η μεταπρατική μεγαλοαστική τάξη, στο σύνολό της συμμετέχει για πρώτη φορά άμεσα στην οργάνωση του ελληνικού επεκτατισμού που επακολούθησε μετά την άνοδο του Βενιζέλου»). Η πολιτική αυτή συνεχίζεται και μετά το Μεγάλο Πόλεμο με αποκορύφωμα την

υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών. «Ο Βενιζελισμός εκμεταλλεύτηκε αδίστακτα και δημιουργικά μία σειρά από διεθνείς συγκυρίες, κατά την περίοδο 1910-1920, που πρόσφεραν τις καλύτερες αλλά και τελευταίες ευκαιρίες πραγμάτωσης της Μεγάλης Ιδέας, ως συνεπούς και ρεαλιστικού αλυτρωτισμού». Το απόσπασμα αυτό από το κείμενο του Μαυρογορδάτου είναι χαρακτηριστικό της ατμόσφαιρας που επικρατούσε εκείνη την εποχή στη χώρα. Με τη στήριξη των συμμάχων η Ελλάδα θριαμβεύει στη συνθήκη των Σεβρών, εξασφαλίζει την άδεια για την απόβαση ελληνικού στρατού στη Σμύρνη και διατηρεί το δκαίωμα του ελέγχου στην περιοχή για μια πενταετία (υποθετικά ως το 1925). Οι επιδιώξεις του βενιζελισμού φαίνεται πως υλοποιούνται, καθώς η Ελλάδα γίνεται η χώρα των «δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών». Φαίνεται πράγματι πως η χώρα κατόρθωσε να συνδυάσει την οικονομική της ανάπτυξη με την προώθηση των εδαφικών της διεκδικήσεων. Το διάστημα που εξετάζεται αυξήθηκε τόσο η έκταση όσο και ο πληθυσμός της Ελλάδας που μετά τους Βαλκανικούς πολέμους άρχισε να εξελίσσεται σε μια υπολογίσιμη δύναμη.

Βέβαια, ο βενιζελισμός είχε και δεύτερη φάση (1922-1932). Κατά την περίοδο αυτή και μετά την κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου και την ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο, μέλημα της πολιτικής του Βενιζέλου ήταν η προσπάθεια συσπείρωσης του ελληνισμού στα συρρικνωμένα πλέον εδάφη του και το τιτάνιο έργο της αποκατάστασης και της ενσωμάτωσης των προσφύγων.

[Σημείωση: Στο β' ζητούμενο αναφορικά με τις εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας, μπορεί να προστεθεί η αντίληψη ότι η πολιτική του Βενιζέλου και οι προθέσεις της αστικής τάξης επηρέασαν τη θέση της Ελλάδας απέναντι στο Ποντιακό ζήτημα. Με αυτό εννοούμε ότι ο Βενιζέλος στο Συμβούλιο της Ειρήνης δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων

και προώθησε το μικρασιατικό ζήτημα με την αιτιολογία ότι ο Πόντος, εκτός από την απόσταση που τον χώριζε από την Ελλάδα, ήταν μια περιοχή με ιδιομορφίες και η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να αναλάβει την οικονομική και στρατιωτική της υπεράσπιση. Παρά τις αντιδράσεις των Ποντίων, η ελληνική πλευρά στράφηκε στη Μικρά Ασία και λόγω της κοντινής απόστασής της από την Ελλάδα, αλλά και λόγω της πληθυσμιακής και οικονομικής ανάπτυξης που σημείωνε ο εκεί ελληνισμός.]

B2

α. Κατά την περίοδο 1914-1921 η Ελλάδα κλήθηκε να περιθάλψει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους που υφίσταντο διωγμούς και υποχρεώνονταν σε μετακίνηση από διάφορες περιοχές όπως επί παραδείγματι η Μικρά Ασία (α' διωγμός) ή η Βουλγαρία (Συνθήκη Νεϊγύ). Πολλοί φορείς ανέλαβαν την προσωρινή τους φροντίδα κρατικοί και ιδιωτικοί. Επιτροπές του Υπουργείου Εσωτερικών και Οργανισμός (Ιούλιος 1914) ανέλαβαν την προσωρινή περίθαλψη των προσφύγων. Ο Οργανισμός μερίμνησε για τους πρόσφυγες του α' Διωγμού καθώς τους τοποθετούσε σε χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Παρεχόταν από τους ανθρώπους του συσσίτιο, προσωρινή στέγη και ιατρική περίθαλψη, μέχρι οι πρόσφυγες να βρουν εργασία ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο. Αλλά και η λειτουργία του Υπουργείου Περιθάλψεως το 1917 και της 'Ανώτατης Διεύθυνσης Περιθάλψεως' υπήρχε σημαντική για την περίθαλψη των προσφύγων.

Μολονότι η Ελλάδα βρισκόταν σε πολεμική αναμέτρηση (Α' Παγκόσμιος Πόλεμος) και οι οικονομικές συνθήκες ήταν αντίξοες, η φροντίδα για τους πρόσφυγες ήταν πιο οργανωμένη κατά την περίοδο 1917-1921. Σύμφωνα με στοιχεία των υπηρεσιών του Υπουργείου Περιθάλψεως, δέχτηκαν περίθαλψη κατά διαστήματα περίπου 450.000 πρόσφυγες.

Η μέριμνα για τους πρόσφυγες περιελάμβανε διάφορες παροχές. Η οικονομική ενίσχυση ήταν ένα από τα πρώτα μέτρα. Γινόταν διανομή χρηματικού βοηθήματος, ενώ ιδιαίτερο επίδομα δινόταν σε ιερείς, δασκάλους και επιμελείς μαθητές. Επιπλέον, συσσίτια οργανώνονταν καθημερινά από το κράτος ή το Πατριωτικό Ίδρυμα σε συνοικίες των πόλεων όπου ήταν συγκεντρωμένοι πολλοί πρόσφυγες. Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ήταν ακόμη ένα μέτρο. Διορίστηκαν εκείνη την περίοδο γιατροί, φαρμακοποιοί και μαίες, αποκλειστικά για τους πρόσφυγες, ενώ χορηγούνταν φάρμακα και δινόταν η δυνατότητα για νοσηλεία σε νοσοκομεία, δημόσια ή ειδικά διαμορφωμένα για την περίθαλψη των προσφύγων. Ακόμη προσφερόταν στέγαση σε προσωρινά καταλύματα, σε δημόσια και σε επιταγμένα ή μισθωμένα ιδιωτικά κτίρια. Μάλιστα όπως αναφέρεται στο πρώτο απόσπασμα από την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους υπήρξε η μέριμνα για την προσωρινή εγκατάσταση των προσφύγων σε εθνικά κτήματα ή σε εγκαταλελειμμένα τσιφλίκια. Δε γινόταν λόγος για μόνιμη εγκατάσταση διότι αφενός δεν υπήρχε η δυνατότητα για τοπογραφικές μελέτες που απαιτούνταν για την οργάνωση των οικισμών και την οικοδόμηση σε περιοχές όπου δεν υπήρχαν έτοιμα σπίτια, αφετέρου υπήρχε έλλειψη τόσο σε τεχνικό προσωπικό που θα ασχολούνταν π.χ. με τις τοπογραφικές μελέτες όσο και σε οικοδομικά υλικά. Τέλος, η μέριμνα περιελάμβανε την παροχή ενδυμάτων και κλινοσκεπασμάτων, τη βοήθεια για εύρεση εργασίας και τη δωρεάν μετακίνηση (ομαδική ή ατομική) για εύρεση στέγης και εργασίας ή για επιστροφή στις περιοχές της προηγούμενης εγκατάστασης.

β. Η Μικρασιατική καταστροφή υπήρξε μια από τις πιο μελανές σελίδες στην ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Το ελληνικό κράτος κλήθηκε να αντιμετωπίσει άμεσα τις ανάγκες εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων που μέσα στη δίνη των διωγμών γύρευσαν καταφύγιο στα νησιά, τις πόλεις και τα χωριά της Ελλάδας.

Στην αρχή οι κρατικές αρχές αντιμετώπισαν με τα μέσα που διέθεταν τις πρώτες στοιχειώδεις και πιεστικές ανάγκες των προσφύγων: διατροφή, προσωρινή στέγαση, ιατρική περίθαλψη. Ιδιαίτερη ήταν σύμφωνα με το δεύτερο απόσπασμα η προσπάθεια από τις κρατικές αρχές για τη συγκέντρωση τροφίμων και χρημάτων για την περίθαλψη κατά τις πρώτες ώρες της μικρασιατικής καταστροφής των ανθρώπων που κατέβαιναν από τα δύο πρώτα ξένα ατμόπλοια που έδεσαν στον Πειραιά: <<Καρνάκ>> και <<Φρυγία>>. Κινητοποιήθηκαν επίσης ιδιώτες, ατομικά ή οργανωμένα. Αποφασιστική, ιδιαίτερα για την ιατρική περίθαλψη και την παροχή φαρμάκων, υπήρξε η δραστηριοποίηση στην Ελλάδα ξένων φιланθρωπικών οργανώσεων. Διενεργήθηκαν έρανοι, οργανώθηκαν πρόχειρα συσσίτια και έγινε προσπάθεια για καθημερινή διανομή ψωμιού, παροχή ρουχισμού και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης. Ενδεικτικά είναι όσα αναφέρονται στο τρίτο απόσπασμα για τη συνεργασία των ξένων φιλανθρωπικών οργανώσεων και των τοπικών φορέων για την περίθαλψη κατά το πρώτο διάστημα. Η χώρα διαιρέθηκε σε 12 ζώνες, ενώ συστάθηκε τριμελής επιτροπή αποτελούμενη από ένα εκπρόσωπο της τοπικής αυτοδιοίκησης, έναν επιχειρηματία και ένα εκπρόσωπο των προσφύγων για να οργανωθεί η διανομή συσσιτίου και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης. Η επιτροπή αυτή ήταν ξεχωριστή για κάθε νησί, πόλη ή χωριό ανά περιφέρεια. Κάθε πρόσφυγας μάλιστα δεχόταν από τον Αμερικανικό Ερυθρό Σταυρό φαγητό θερμιδικής αξίας <<1000 Kalories>>, ενώ κάθε μητέρα και κάθε παιδί έπαιρναν τη βδομάδα δύο δοχεία γάλα.

Με την άφιξη των προσφύγων το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε το Υπουργείο Περιθάλψεως αφού ενισχύθηκε με έκτακτο προσωπικό. Το Ταμείο Περιθάλψεως προσφύγων, το οποίο ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1922 ανήγειρε ξύλινα παραπήγματα για τη στέγαση των προσφύγων. Πλήθος ξεπρόβαλλαν οι αυτοσχέδιες κατασκευές (καλύβες, παράγκες, σκηνές) γύρω από τις πόλεις, σε πλατείες ή στα κενά οικόπεδα των πόλεων. Δεν έμεινε χώρος στεγασμένος που να

μην χρησιμοποιήθηκε: σχολεία, εκκλησίες, τζαμιά, στρατώνες, θέατρα, δημόσια κτίρια, αποθήκες, υπόγεια. Η συγγραφέας Β. Γκιζελή αναφέρει πως μόνο στον Πειραιά δόθηκαν για τη στέγαση οι προτεσταντικές εκκλησίες, αίθουσες από το Τζάννειο νοσοκομείο και υπόστεγα. Και στην υπόλοιπη επικράτεια όμως επιτάχθηκαν τα άδεια σπίτια. Καταλήφθηκαν ακόμη και κατοικούμενοι χώροι, οι ένοικοι των οποίων μοιράστηκαν την κατοικία τους με τους πρόσφυγες. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την αναφορά για την <<προσφορά δωματίου εντός κατοικίας>> αλλά υπό όρους. Στις τοπικές εφημερίδες της εποχής όπως το *Ελεύθερον Βήμα* υπήρχαν άρθρα που γνωστοποιούσαν πως το Υπουργείο Δικαιοσύνης μελετούσε ρύθμιση για την υπενοικίαση δωματίων. Όλες αυτές οι ενέργειες κατά τη Β. Γκιζελή υπήρξαν οι <<προάγγελοι>> των επερχόμενων επιτάξεων .

Το πρώτο διάστημα οι πρόσφυγες ανέχονταν τις αντίξοες συνθήκες διαβίωσης καθώς θεωρούσαν προσωρινή την παραμονή τους στην Ελλάδα. Πίστευαν ότι θα επιστρέψουν στις πατρογονικές τους εστίες και αυτό είχε ως συνέπεια την καθυστέρηση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξής τους στη νέα πατρίδα την ταύτισή τους με το γηγενή πληθυσμό. Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λοζάνης οι πρόσφυγες άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι το όνειρο της επιστροφής δεν επρόκειτο να πραγματοποιηθεί και στόχος τους έγινε η βελτίωση των συνθηκών ζωής τους και η ενσωμάτωση στη νέα πατρίδα.